

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Ректор Хмельницького університету
управління та права імені Леоніда Юзькова,
доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України

Олег ОМЕЛЬЧУК

2025 року

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертаційного дослідження на дисертацію
МАРТИНЮКА ОЛЕКСАНДРА ВАСИЛЬОВИЧА на тему
«Модернізація державної політики у сфері безпеки державного кордону
України в особливий період», подану на здобуття наукового ступеня доктора
філософії зі спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування
галузь знань 28 Публічне управління та адміністрування
від «15» травня 2025 року (протокол № 3)

ВИТЯГ

з протоколу міжкафедрального семінару Хмельницького університету
управління та права імені Леоніда Юзькова
від «15» травня 2025 року

ПРИСУТНІ:

Щепанський Е.В., завідувач кафедри публічного управління та
адміністрування, д.держ.упр., професор; Копанчук В.О., професор кафедри
публічного управління та адміністрування, д.держ.упр., доцент; Матвейчук Л.О.,
професор кафедри публічного управління та адміністрування, д.держ.упр.,
доцент; Шевчук І.В., професор кафедри публічного управління та
адміністрування, д.держ.упр., професор; Ковтун І.Б., перший проректор,
к.держ.упр., доцент; Марущин Ю.В., старший викладач кафедри публічного
управління та адміністрування, к.держ.упр.; Сем'янчук П.М., доцент кафедри
публічного управління та адміністрування, к.е.н., доцент; Терещенко Т.В., декан
факультету управління та економіки, к.е.н., доцент; Требик Л.П., доцент кафедри
публічного управління та адміністрування, к.держ.упр., доцент; Хитра О.В.,
доцент кафедри публічного управління та адміністрування, к.е.н., доцент;

Кобилянська А.П., асистент кафедри публічного управління та адміністрування; Лалуєва Н.М., асистент кафедри публічного управління та адміністрування; Цегельник М.І., в.о. асистента кафедри публічного управління та адміністрування; Галус О.О., завідувач кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права, к.ю.н., доцент; Бригінець О.О., професор кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права, д.ю.н., професор; Суббот А.І., професор кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права, д.ю.н., професор; Гаврік Р.О., професор кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права, к.ю.н., доцент; Токар А.М., доцент кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права, к.ю.н., доцент; Литвиненко І.Л., доцент кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права, к.ю.н., доцент; Владовська К.П., доцент кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права, доктор філософії з права, доцент, Кравчук О. В., професор кафедри кримінального права та процесу, д.держ.упр., професор.

З присутніх – 5 докторів наук з державного управління, 2 доктори юридичних наук та 3 кандидати наук з державного управління за профілем поданої на розгляд дисертації.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ:

3. Обговорення дисертаційного дослідження аспіранта Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова Мартинюка Олександра Васильовича на тему «Модернізація державної політики у сфері безпеки державного кордону України в особливий період», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування галузь знань 28 Публічне управління та адміністрування, щодо рекомендації до розгляду та захисту в разовій спеціалізованій вченій раді.

4. Рекомендації складу разової спеціалізованої вченої ради Хмельницького університету управління та прав імені Леоніда Юзькова для захисту дисертаційного дослідження Мартинюка Олександра Васильовича на тему «Модернізація державної політики у сфері безпеки державного кордону України в особливий період», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування галузь знань 28 Публічне управління та адміністрування.

СЛУХАЛИ:

Завідувача кафедри публічного управління та адміністрування, д.держ.упр., професора Щепанського Е.В., який повідомив присутніх про те, що

Мартинюк Олександр Васильович народився 5 квітня 1985 року в с. Варварівка, Славутського району, Хмельницької області.

Освіта – вища. У 2006 році закінчив Національну академію Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького за спеціальністю «Інженерна механіка», здобув кваліфікацію бакалавра інженерної механіки, офіцера військового управління тактичного рівня.

У 2019 році закінчив Львівський національний університет імені Івана Франка та отримав повну вищу юридичну освіту за спеціальністю «Правознавство», здобув професійну кваліфікацію спеціаліст-юрист.

У 2025 році закінчив Національну академію Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького за спеціальністю «Безпека державного кордону», здобув професійну кваліфікацію магістр, офіцер оперативного рівня Державної прикордонної служби України.

З червня 2006 року по серпень 2020 року проходив військову службу на офіцерських посадах Західного та Східного регіонального управління Державної прикордонної служби України.

У вересні 2020 року призначений старшим викладачем кафедри прикордонної служби факультету безпеки Державного кордону Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького.

З квітня 2023 року – аспірант кафедри публічного управління та адміністрування Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова.

Тема дисертаційного дослідження Мартинюка Олександра Васильовича «Модернізація державної політики у сфері безпеки державного кордону в особливий період», була затверджена вченою радою Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова 19 червня 2023 року (протокол № 16).

Науковий керівник – професор кафедри публічного управління та адміністрування, доктор наук з державного управління, професор Шевчук Інна Володимирівна.

Дисертація виконувалася в межах науково-дослідних робіт Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова, зокрема: «Управлінські та правові засади забезпечення сталого розвитку України як європейської держави» (державний реєстраційний № 0117U000103), «Шляхи удосконалення механізмів публічного управління та адміністрування в сфері національної безпеки в умовах євроінтеграції (державний реєстраційний № 0120U104417) та «Управлінсько-правові засади розбудови Української держави в умовах трансформації геополітичних векторів» (державний реєстраційний № 0123U105202). Проведені наукові дослідження дисертанта знайшли відображення у наукових публікаціях та були використані при

складанні робочих програм та підготовці лекцій, а також при проведенні занять зі здобувачами вищої освіти Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова.

СЛУХАЛИ:

Доповідь аспіранта Мартинюка О.В., який зазначив, актуальність теми об'єктивно зумовлена, оскільки у сучасній архітектурі міжнародних відносин державний кордон є не лише символом, а й практичним інструментом забезпечення суверенітету, територіальної цілісності та національної безпеки кожної держави. Недоторканність кордонів виступає фундаментальним принципом міжнародного права, закріпленим, зокрема, в пункті 4 статті 2 Статуту ООН та Декларації про зміцнення міжнародної безпеки. Будь-яке посягання на цілісність державних кордонів - це пряме порушення міжнародно-правових норм і підвалин світового порядку.

Історичний досвід України в питаннях встановлення та захисту державного кордону свідчить про постійну необхідність протидії зовнішньому тиску з боку сусідніх держав, які часто керуються власними національними, політичними або імперськими інтересами. Особливої гостроти проблема набула в умовах повномасштабної воєнної агресії РФ проти України, що спричинила докорінну зміну безпекового середовища як в Європі, так і в світі загалом. Порушення міжнародних угод з боку РФ суттєво підірвало довіру до чинних механізмів міжнародної безпеки та висвітлює необхідність розробки нових підходів до охорони державного кордону. Водночас, забезпечення безпеки державного кордону України не обмежується лише воєнними діями чи відповіддю на зовнішні загрози, а також стосується післявоєнного періоду, коли необхідно буде завершити процес демаркації кордонів, зокрема на ділянках, що межують з Росією та Білоруссю, а також оновити договірно-правову базу щодо прикордонного режиму з суміжними державами.

З огляду на стратегічне географічне положення України – на перетині шляхів між Сходом і Заходом, Північчю та Півднем – ефективна державна політика у сфері охорони та безпеки державного кордону набуває надзвичайно важливого значення, яка є запорукою стабільності, передумовою для інтеграції до європейського безпекового простору та ключовим чинником захисту національного суверенітету, що обумовлює актуальність, наукову та практичну значущість обраної теми дослідження, яка спрямована на аналіз сучасних механізмів державного управління у сфері безпеки державного кордону в умовах зростаючих геополітичних ризиків.

По закінченню доповіді присутніми було поставлено до аспіранта Мартинюка О.В. такі питання:

Професор кафедри публічного управління та адміністрування, доктор наук з державного управління, доцент Матвейчук Л.О.: Поясніть, будь ласка, що таке динамічна координація або ж принцип динамічної координації, що відображений у вас в роботі? І друге запитання, у роботі у Вас також зазначено про принцип стратегічної стійкості. Можете зазначити детальніше про його сутність?

Відповідь: Дякую за запитання. У дисертаційній роботі представлені розроблені нами принципи державної політики у сфері безпеки державного кордону в особливий період, серед яких принцип динамічної координації, що сприяє забезпеченню постійного обміну інформацією та спільні дії між правоохоронними органами, військовими структурами, міжнародними партнерами та приватним сектором.

Щодо другого Вашого запитання, принцип стратегічної стійкості спрямований на створення комплексної системи протидії гібридним загрозам, включаючи кіберзагрози, інформаційні атаки та дестабілізаційні дії, що особливо актуально в особливий період.

Доцент кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права, доктор філософії з права, доцент Владовська К.П.: Ви в доповіді зазначали, що пропонуєте доповнити Закон України «Про оборону України» та Закон України «Про правовий режим воєнного стану» поняттями, як «стан війни» та «воєнний час», чому це є актуальним, на Вашу думку?

Відповідь: Дякую за запитання. У зв'язку з повномасштабною агресією рф проти України, у травні 2015 року було прийнято Закон України «Про правовий режим воєнного стану», де воєнний стан трактується як спеціальний правовий режим, що запроваджується в Україні або в окремих регіонах у разі військової агресії, загрози нападу чи небезпеки для державної незалежності і територіальної цілісності країни та передбачає надання державним органам влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та місцевим органам самоврядування необхідних повноважень для захисту національної безпеки та відсічі агресії, а також можливе тимчасове обмеження конституційних прав і свобод громадян та прав юридичних осіб із визначенням строку таких обмежень. Проте в нормативно-правовій базі наразі існує колізія щодо співвідношення та застосування категорій. Так, відповідно до Конституції України, до повноважень ВРУ віднесено оголошення стану війни за поданням Президента України, схвалення рішень Президента України про використання ЗСУ та інших військових формувань у разі збройної агресії проти України. Звертаємо увагу, що у статті 106 Конституції України до повноважень Президента України віднесено подання оголошення стану війни у разі збройної агресії проти України, проте у чинній нормативно-правовій базі відсутнє визначення «стан війни», натомість застосовується поняття «воєнний стан» та «особливий період». У Законі України

«Про оборону України» також відзначено, що з моменту оголошення стану війни чи фактичного початку воєнних дій настає воєнний час, що завершується у день і час припинення стану війни. Категорія «воєнний час» теж не регламентована у законодавстві України. У Конвенції про відкриття воєнних дій 1907 року, ратифікована Україною, визначено, що воєнні дії між державами не можуть розпочинатись без повідомлення або мотивованого оголошення, ультиматуму зумовленим таким оголошенням. Згідно Резолюції Генеральної Асамблеї ООН 1974 року, застосування збройної сили державою є достатнім свідченням агресії. Тому вважаємо, що порушення територіальної цілісності державного кордону України у 2014 році слугувало підставою оголошення стану війни, проте це не було зроблено і у 2022 році у зв'язку із повномасштабним вторгненням РФ в Україну.

Доцент кафедри публічного управління та адміністрування, кандидат економічних наук, доцент Хитра О.В.: Ви говорили про удосконалення нормативно-правового забезпечення. Щоб Ви хотіли б удосконалити в Законі України «Про Державну прикордонну службу України» та Законі України «Про Державний кордон України»?

Відповідь: Дякую за запитання. Наразі чинна Стратегія інтегрованого управління кордонами не враховує нові виклики та загрози сфері безпеки державного кордону. Відповідно у дисертаційному дослідженні пропонуємо удосконалити нормативно-правову базу шляхом врегулювання питання інтегрованого управління державним кордоном, а саме оновлення концептуального документу у сфері безпеки державного кордону – Стратегії національної безпеки України – та прийняття єдиного Закону України «Про інтегроване управління державним кордоном України».

Завідувач кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права, кандидат юридичних наук, доцент Галус О.О.: Ви зазначали на початку своєї доповіді про необхідність демаркації державних кордонів. Зазначте Ваше бачення демаркації державних кордонів?

Відповідь: Дякую за запитання. На сьогоднішній день у демаркації державного кордону України з російською федерацією не проведена повністю. Лише у 2003 році був підписаний двохсторонній міжнародний договір щодо делімітації. На теперішній час у зв'язку з повномасштабним вторгненням російської федерації демаркація державного кордону неможлива.

Професор кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права, кандидат юридичних наук, доцент Гаврік Р.О.: Чи досліджували Ви питання модернізації державної політики у сфері безпеки державного кордону (в частині протидії нелегальній міграції та створення належного організаційно-

правового механізму забезпечення прав нелегальних мігрантів при вирішенні питання про їх затримання, примусове видворення чи реадмісію органами охорони державного кордону)?

Відповідь: Дякую за запитання. Зазначене питання не відносилось до завдань дисертаційного дослідження.

Доцент кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права, кандидат юридичних наук, доцент Токар А.М.: Скажіть, будь ласка, Олександр Васильович, Ви пропонуєте створення Єдиної системи взаємодії. Що це за система?

Відповідь: Дякую за запитання. У дисертаційному дослідженні пропонуємо створення Єдиної системи взаємодії, – цифрової платформи – основною метою якої буде налагодження комунікаційної та інформаційної взаємодії між залученими інститутами та органами влади у сфері безпеки державного кордону із можливістю використання ресурсів Координаційного центру інтегрованого управління державним кордоном.

Доцент кафедри публічного управління та адміністрування, кандидат економічних наук, доцент Терещенко Т.В.: Можете детальніше зазначити про ключові напрямки діяльності чи функції цієї системи?

Відповідь: Дякую за запитання. Єдина система взаємодії інтегруватиме всі наявні ресурси та аналітичні інструменти, що дозволить оперативно обробляти дані, мінімізувати корупційні ризики та оптимізувати процеси перевірки на державному кордоні, забезпечуючи ефективну комунікацію та взаємодію між залученими інститутами та органами влади у сфері безпеки державного кордону з метою своєчасного реагування на реальні та потенційні загрози, оптимізацію процесів обміну інформацією, а також підвищення точності та швидкості прийняття рішень, де пріоритетом буде використання сучасних інтелектуальних алгоритмів на базі штучного інтелекту. Пріоритетом Єдиної системи взаємодії має залишатись використання сучасних інтелектуальних алгоритмів на базі ШІ.

Професор кафедри кримінального права та процесу, доктор державного управління, професор Кравчук О.В.: У продовження питання про Єдину систему взаємодії чи могли б Ви зазначити про суб'єктний склад такої системи?

Відповідь: Дякую за запитання. До суб'єктного складу ЄСВ, крім суб'єктів забезпечення безпеки державного кордону, зазначених в пунктах 1.3 дисертації пропонуємо залучити представників Бюро економічної безпеки України, Міграційної служби України, Служби зовнішньої розвідки України, Офісу Президента України. Окремо зазначу про участь EUBAM, що дасть змогу використовувати експертний потенціал та доступ до інформаційних ресурсів ЄС. Такий суб'єктний склад Єдиної системи взаємодії сприятиме створенню єдиного

цифрового простору та отримання синергетичного ефекту від результату спільної діяльності.

Старший викладач кафедри публічного управління та адміністрування, кандидат наук з державного управління Марущин Ю.В.: Чи розглядали можливість участі органів місцевого самоврядування у Єдиній системі взаємодії? І як Ви бачите цей механізм?

Відповідь: Дякую за запитання. Вбачаємо недоцільність участі органів місцевого самоврядування як повноправного члена у Єдиній системі взаємодії у зв'язку із специфікою діяльності суб'єктного складу, наявністю доступу до ресурсів Координаційного центру інтегрованого управління державним кордоном та ресурсів EUBAM.

Перший проректор університету, доцент кафедри публічного управління та адміністрування, кандидат наук з державного управління, доцент Ковтун І.Б.: Олександр Васильович, у роботі Ви зазначаєте про залучення представників EUBAM до Єдиної системи взаємодії, зазначте про це більше, будь ласка?

Відповідь: Дякую за запитання. Залучення представників EUBAM буде здійснюватись з метою використання експертного потенціалу та доступу до інформаційних ресурсів ЄС, а також посилення обміну інформацією між Україною та ЄС. Участь EUBAM у ЄСВ сприятиме реалізації спільних ініціатив щодо транскордонного впливу та імплементації кращих практик в сфері національної безпеки.

У висновку наукового керівника зазначено, що аспірант **Мартинюк Олександр Васильович** повністю виконав індивідуальний план навчальної роботи, що відповідає навчальному плану Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова підготовки фахівців освітньо-наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування галузь знань 28 Публічне управління та адміністрування аспірантури, складеного згідно Національної рамки кваліфікацій та вимог Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 р. № 261.

Проведене дослідження відповідає вимогам актуальності, оригінальності підходу дослідження, а отримані результати характеризуються ознаками наукової новизни. Враховуючи комплексність та системність дослідження, при розкритті обраної теми використовувалися методи абстрактно-логічний, гіпотетико-дедуктивний, метод декомпозиції, ретроспективний та функціональний аналізу.

Дисертаційне дослідження характеризується вдалою структурою, що дозволило зупинитись не лише на вивченні проблеми в цілому, але й на окремих її аспектах та виявити взаємозв'язки між ними. Питання аналізуються послідовно, показана їх взаємообумовленість.

Про обґрунтованість положень, висновків і рекомендацій дисертаційного дослідження «Модернізація державної політики у сфері безпеки державного кордону в особливий період», зокрема, свідчить опрацювання значного масиву наукових праць вітчизняних і зарубіжних авторів, що супроводжувалось їх критичним аналізом і аргументацією власних позицій.

Дисертант критично оцінює положення окремих наукових робіт, а також, дотримуючись етики наукових дискусій, вступає у полеміку щодо думок, які видаються з тих чи інших причин неприйнятними. Наукові результати дисертаційної роботи отримані особисто. Для аргументації окремих положень та як підґрунтя наукової дискусії використано положення праць інших науковців, на які зроблено відповідні посилання.

Характеризуючи аспіранта особисто слід відзначити, що Олександр Васильович у процесі підготовки дисертації проявив себе відповідальним та сумлінним науковцем, як такий, що спроможний здійснювати критичну оцінку політико-економічних явищ з використанням різноманітного методологічного інструментарію та виконувати складні дослідження на високому науковому рівні. Принципові зауваження наукового керівника ним було враховано та знайшли вирішення при доопрацюванні дисертації.

Дисертація є самостійною, завершеною науковою роботою, містить власне розуміння автора щодо доцільності вдосконалення законодавства у сфері публічного управління та відповідні пропозиції. В цілому, висновки проведеного дослідження характеризуються науковою новизною. Кількість і якість висновків дисертанта свідчать про науковий характер дослідження, що відповідає науковому ступеню доктора філософії зі спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування галузь знань 28 Публічне управління та адміністрування. Основні результати дослідження викладено у 10 публікаціях, серед яких 4 статті опубліковано у наукових фахових виданнях України з державного управління, 6 тез – у матеріалах міжнародних науково-практичних конференцій.

У висновку науковий керівник зазначив, що представлене наукове дослідження Мартинюка Олександра Васильовича на тему «Модернізація державної політики у сфері безпеки державного кордону в особливий період» відповідає спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від «23» березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від «03» квітня 2019 року № 283), Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого

постановою Кабінету Міністрів України від «06» березня 2019 року № 167, а тому рекомендується до попередньої експертизи дисертації та надання висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації..

Після цього слово було надано рецензентам дисертаційної роботи.

Рецензент – доктор наук з державного управління, кандидат юридичних наук, доцент *Копанчук Володимир Олександрович* відзначив, що робота є надзвичайно актуальною, викликала жваву дискусію, обговорення, слушні зауваження і гарні запитання наших колег. Так історичний досвід України в питаннях встановлення та захисту державного кордону свідчить про постійну необхідність протидії зовнішньому тиску з боку сусідніх держав, які часто керуються власними національними, політичними або імперськими інтересами. Особливої гостроти проблема набула в умовах повномасштабної воєнної агресії рф проти України, що спричинила докорінну зміну безпекового середовища як в Європі, так і в світі загалом. Порушення міжнародних угод з боку рф суттєво підірвало довіру до чинних механізмів міжнародної безпеки та висвітлило необхідність розробки нових підходів до охорони державного кордону. Водночас, забезпечення безпеки державного кордону України не обмежується лише воєнними діями чи відповіддю на зовнішні загрози, а також стосується післявоєнного періоду, коли необхідно буде завершити процес демаркації кордонів, зокрема на ділянках, що межують з росією та білоруссю, а також оновити договірно-правову базу щодо прикордонного режиму з суміжними державами.

З огляду на стратегічне географічне положення України – на перетині шляхів між Сходом і Заходом, Північчю та Півднем – ефективна державна політика у сфері охорони та безпеки державного кордону набуває надзвичайно важливого значення, яка є запорукою стабільності, передумовою для інтеграції до європейського безпекового простору та ключовим чинником захисту національного суверенітету. Усе це обумовлює актуальність теми дослідження, яка спрямована на аналіз сучасних механізмів державного управління у сфері безпеки державного кордону в умовах зростаючих геополітичних ризиків.

Обґрунтованість та вирогідність наукових результатів забезпечується структурованістю й логікою викладу основних положень дисертаційного дослідження. Наукові положення, що розкривають новизну й зміст дисертаційного дослідження полягають у наступному:

у перше:

- запропоновано створення Єдиної системи взаємодії між суб'єктами забезпечення безпеки державного кордону, цифрової платформи, основною метою якої буде налагодження комунікаційної та інформаційної взаємодії між залученими інститутами та органами влади у сфері безпеки державного кордону.

де пріоритетом буде використання сучасних інтелектуальних алгоритмів на базі штучного інтелекту;

- внесення змін до Закону України «Про оборону України» та Закон України «Про правовий режим воєнного стану» шляхом доповнення регламентованих категорій визначенням категорії «стан війни» та «воєнний час» з метою унормування основних понять, застосовуваних у конституції України та відповідних законах України;

удосконалено:

- розроблено принципи державної політики у сфері безпеки державного кордону в особливий період, серед яких принципи адаптаційної безпеки, стратегічної стійкості, динамічної координації, цифрового суверенітету, проактивного стримування, екологічного стратегування;

- напрями модернізації державної політики у сфері безпеки державного кордону України в особливий період, зокрема удосконалення нормативно-правового забезпечення врегулювання питання інтегрованого управління державним кордоном у зв'язку з появою нових викликів та загроз; узгодження повноважень між ЗСУ та іншими силовими відомствами; впровадження кримінальної розвідки як прямої діяльності суб'єктів забезпечення безпеки державного кордону; посилення координації дій між суб'єктами забезпечення безпеки державного кордону України та своєчасне реагування на сучасні виклики та загрози; посилення взаємодії між бенефіціарами в контексті участі в міжнародних грантових програмах.

дістали подальшого розвитку:

- понятійно-категоріальний апарат науки публічного управління, зокрема запропоновано визначення понять «безпека державного кордону в особливий період», «державна політика у сфері безпеки державного кордону в особливий період», «управління у сфері безпеки державного кордону», «державне управління у сфері безпеки державного кордону в особливий період»;

- систематизація викликів та загроз сфері безпеки державного кордону України, що прямо або опосередковано шкодять/можуть зашкодити цілісності й недоторканості державного кордону України.

Результати дослідження, висновки та рекомендації, що зазначені в дисертації, схвалені та застосовані у практичній діяльності, що підтверджено відповідними довідками про впровадження Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова в освітньому процесі при вивченні таких дисциплін як «Національна та громадська безпека», «Менеджмент в органах публічного управління», «Політика європейської інтеграції» «Інституціональне забезпечення в органах публічного управління», «Публічне управління та адміністрування: теорія, методологія, історія», «Концептуальні та правові засади забезпечення національної безпеки» для здобувачів вищої освіти факультету публічного управління денної та заочної форми навчання, які

навчаються на першому та другому ступенях Бакалавр та Магістр за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування галузі знань 28 Публічне управління та адміністрування; для докторів філософії, які навчаються на третьому освітньо-науковому рівні здобувачів вищої освіти доктора філософії за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування галузі знань 28 Публічне управління та адміністрування (акт про впровадження від 08.04.2025 р.) та 94 прикордонного загону Державної прикордонної служби України (довідка про впровадження від 08.04.2025 року № 04.4/49725-Вн) при забезпеченні ефективного управління державним кордоном України, що поєднуватиме нормативно-правові зміни, технологічні інновації, міжвідомчу координацію та міжнародне співробітництво.

За темою дисертаційного дослідження опубліковано відображено автором у 10 публікаціях, серед яких 4 статті опубліковано у наукових фахових виданнях України з державного управління, 6 тез – у матеріалах міжнародних науково-практичних конференцій. Усі праці в повній мірі відображають результати проведеного дисертаційного дослідження. Наукові публікації в повній мірі відображають результати проведеного дисертаційного дослідження. Незважаючи на належний науково-теоретичний рівень проведення дисертаційного дослідження, окремі положення є дискусійними та потребують уточнення та аргументації, зокрема автором вдало відмічено щодо важливості Конвенції про відкриття воєнних дій (схвалено 18 жовтня 1907 року в Гаазі) та Резолюції Генеральної Асамблеї ООН (від 14 грудня 1974 року) у контексті розгляду питання щодо встановлення факту початку війни чи перебування країни у стані війни, поряд з цим варто детальніше розглянути наведені акти та вказати відповідні посилання на міжнародні акти у дисертаційному дослідженні.

Погоджуємося із пропозицією дисертанта про доцільність створення Єдиної системи взаємодії, основною метою якої буде налагодження комунікаційної та інформаційної взаємодії між залученими інститутами та органами влади у сфері безпеки державного кордону. Поряд з цим варто зауважити про необхідність представлення повноважень Бюро економічної безпеки, роль якого у функціонуванні цифрової платформи, безперечно, є важливою.

Враховуючи вищезазначене Копанчук В.О. резюмував, що дисертаційна робота Мартинюка О.В. «Модернізація державної політики у сфері безпеки державного кордону України в особливий період» за ступенем новизни, обґрунтованості, наукової та практичної значущості здобутих результатів, відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України до здобувачів наукового ступеня доктора філософії з галузі 28 Публічне управління та адміністрування, спеціальність 281 Публічне управління та адміністрування та може бути допущена до подальшого розгляду та захисту в спеціалізованій вченій раді.

Рецензент – доктор юридичних наук, професор, Бригінець Олександр Олексійович, відмітив, що дисертаційне дослідження Мартинюка О.В. виконане на належному рівні. Питання територіальної цілісності держави безпосередньо стосується безпеки державного кордону та потребує прогнозування подальшого розвитку державної політики у різних сферах. З моменту проголошення незалежності проблематика захисту кордону залишалася однією з найголовніших для українського суспільства, особливо в останні роки. Система забезпечення національної безпеки і оборони України, зокрема безпека державного кордону, виявила свої недоліки з 2022 року. Дослідження модернізації державної політики у сфері безпеки державного кордону України в особливий період є надзвичайно важливим, оскільки удосконалення державної політики у сфері забезпечення безпеки державного кордону в Україні має загальнонаціональне значення, тому що від ефективності управлінських рішень залежить стан національної безпеки держави, захищеність суверенітету та територіальної цілісності України.

Наукові положення, що розкривають новизну й зміст дисертаційного дослідження полягають у наступному:

уперше:

- запропоновано створення Єдиної системи взаємодії між суб'єктами забезпечення безпеки державного кордону, цифрової платформи, основною метою якої буде налагодження комунікаційної та інформаційної взаємодії між залученими інститутами та органами влади у сфері безпеки державного кордону. де пріоритетом буде використання сучасних інтелектуальних алгоритмів на базі штучного інтелекту;

- внесення змін до Закону України «Про оборону України» та Закон України «Про правовий режим воєнного стану» шляхом доповнення регламентованих категорій визначенням категорії «стан війни» та «воєнний час» з метою унормування основних понять, застосовуваних у конституції України та відповідних законах України;

удосконалено:

- розроблено принципи державної політики у сфері безпеки державного кордону в особливий період, серед яких принципи адаптаційної безпеки, стратегічної стійкості, динамічної координації, цифрового суверенітету, проактивного стримування, екологічного стратегування;

- напрями модернізації державної політики у сфері безпеки державного кордону України в особливий період, зокрема удосконалення нормативно-правового забезпечення врегулювання питання інтегрованого управління державним кордоном у зв'язку з появою нових викликів та загроз; узгодження повноважень між ЗСУ та іншими силовими відомствами; впровадження кримінальної розвідки як прямої діяльності суб'єктів забезпечення безпеки державного кордону; посилення координації дій між суб'єктами забезпечення безпеки державного кордону України та своєчасне реагування на сучасні виклики

та загрози; посилення взаємодії між бенефіціарами в контексті участі в міжнародних грантових програмах.

дістали подальшого розвитку:

- понятійно-категоріальний апарат науки публічного управління, зокрема запропоновано визначення понять «безпека державного кордону в особливий період», «державна політика у сфері безпеки державного кордону в особливий період», «управління у сфері безпеки державного кордону», «державне управління у сфері безпеки державного кордону в особливий період»;

- систематизація викликів та загроз сфері безпеки державного кордону України, що прямо або опосередковано шкодять/можуть зашкодити цілісності й недоторканості державного кордону України.

Обґрунтованість та вірогідність наукових результатів забезпечується структурованістю й логікою викладу основних положень дисертаційного дослідження. Результати теоретичного аналізу та отримані висновки вказують, що для ефективного управління державним кордоном необхідно запровадження комплексного підходу, який включає як правове регулювання, так і розробку та впровадження сучасних технологій, міжнародну співпрацю, а також залучення місцевих громад і громадських організацій до процесу забезпечення безпеки.

За темою дисертаційного дослідження опубліковано відображено автором у 10 публікаціях, серед яких 4 статті опубліковано у наукових фахових виданнях України з державного управління, 6 тез – у матеріалах міжнародних науково-практичних конференцій. Усі праці в повній мірі відображають результати проведеного дисертаційного дослідження.

Незважаючи на належний науково-теоретичний рівень проведення дисертаційного дослідження, окремі положення є дискусійними та потребують уточнення та аргументації, зокрема:

1. У п. 3.3. дисертант справедливо наголошує на необхідності залучення представників EUBAM до цифрової платформи – Єдиної системи взаємодії – з метою використання експертного потенціалу та доступу до інформаційних ресурсів ЄС, а також посилення обміну інформацією між Україною та ЄС. Разом з тим, вважаємо за потрібне відзначити, що п. 2.2. представлений розширений аналіз реальних та потенційних загроз досліджуваних сфері. У зв'язку з цим пропонуємо викласти тезу про співпрацю України та EUBAM наступним чином «Участь EUBAM у ЄСВ сприятиме реалізації спільних ініціатив щодо транскордонного впливу та імплементації кращих практик в сфері національної безпеки».

2. Вважаємо за доцільне назву пункту п. 1.3. викласти в наступній редакції, а саме «Суб'єкти забезпечення формування та реалізації державної політики у сфері безпеки державного кордону», оскільки автором достатньо детально представлені практичні аспекти реалізації державної політики у сфері безпеки державного кордону в межах компетенції відповідних суб'єктів.

На основі зазначеного Бригінець О.О. відзначив, що дисертаційна робота Мартинюка О.В. на тему «Модернізація державної політики у сфері безпеки державного кордону України в особливий період» за ступенем новизни, обґрунтованості, наукової та практичної значущості здобутих результатів, відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України до здобувачів наукового ступеня доктора філософії з галузі 28 Публічне управління та адміністрування, спеціальність 281 Публічне управління та адміністрування та може бути допущена до подальшого розгляду та захисту в спеціалізованій вченій раді.

Рецензент – доктор наук з державного управління, професор Щепанський Едуард Валерійович, відзначив високий науковий рівень дисертаційного дослідження Мартинюка О.В. Обрана дисертаном тема для дослідження є актуальною враховуючи те, що сучасні геополітичні виклики, зокрема повномасштабне вторгнення росії, створюють безпрецедентні загрози для національної безпеки. Безпека державного кордону стала одним із ключових елементів забезпечення національної безпеки. Будь-яке посягання на цілісність державних кордонів – це пряме порушення міжнародно-правових норм і підвалин світового порядку. РФ суттєво підірвала довіру до чинних механізмів міжнародної безпеки та висвітлило необхідність розробки нових підходів до охорони державного кордону. Врегулювання проблеми безпеки державного кордону матиме своє продовження і після завершення війни щодо оформлення меж державного кордону, зокрема демаркації сухопутних ділянок українсько-російського та українсько-білоруського державного кордону, укладення угод щодо регламентації порядку дотримання режиму державного кордону. Таким чином, дослідження модернізації державної політики у сфері безпеки державного кордону України в особливий період є надзвичайно важливим, оскільки удосконалення державної політики у сфері забезпечення безпеки державного кордону в Україні має загальнонаціональне значення, тому що від ефективності управлінських рішень залежить стан національної безпеки держави, захищеність суверенітету та територіальної цілісності України.

У дисертації автор поставив за мету науково-теоретичне обґрунтування засад формування та реалізації державної політики у сфері безпеки державного кордону України в особливий період та розробку на цій основі практичних рекомендацій щодо його вдосконалення; чітко визначив об'єкт, предмет дослідження та дослідницькі завдання, що розв'язуються в ході наукового дослідження та відображають головний зміст роботи. Дисертаційне дослідження складається з трьох розділів, у яких розкрито теоретичні засади державної політики у сфері безпеки державного кордону України; виявлено основні виклики та загрози досліджуваній сфері; проаналізовано іноземний досвід формування державної політики у сфері безпеки державного кордону, можливості імплементації кращих практик у вітчизняне законодавство;

визначено детермінанти державної політики щодо забезпечення безпеки державного кордону та запропоновано пріоритетні напрями модернізації державної політики у сфері безпеки державного кордону України в особливий період.

Наукові положення, що розкривають новизну й зміст дисертаційного дослідження полягають у наступному:

уперше:

- запропоновано створення Єдиної системи взаємодії між суб'єктами забезпечення безпеки державного кордону, цифрової платформи, основною метою якої буде налагодження комунікаційної та інформаційної взаємодії між залученими інститутами та органами влади у сфері безпеки державного кордону, де пріоритетом буде використання сучасних інтелектуальних алгоритмів на базі штучного інтелекту;

- внесення змін до Закону України «Про оборону України» та Закон України «Про правовий режим воєнного стану» шляхом доповнення регламентованих категорій визначенням категорії «стан війни» та «воєнний час» з метою унормування основних понять, застосовуваних у Конституції України та відповідних законах України;

удосконалено:

- розроблено принципи державної політики у сфері безпеки державного кордону в особливий період, серед яких принципи адаптаційної безпеки, стратегічної стійкості, динамічної координації, цифрового суверенітету, проактивного стримування, екологічного стратегування;

- напрями модернізації державної політики у сфері безпеки державного кордону України в особливий період, зокрема удосконалення нормативно-правового забезпечення врегулювання питання інтегрованого управління державним кордоном у зв'язку з появою нових викликів та загроз; узгодження повноважень між ЗСУ та іншими силовими відомствами; впровадження кримінальної розвідки як прямої діяльності суб'єктів забезпечення безпеки державного кордону; посилення координації дій між суб'єктами забезпечення безпеки державного кордону України та своєчасне реагування на сучасні виклики та загрози; посилення взаємодії між бенефіціарами в контексті участі в міжнародних грантових програмах;

дістали подальшого розвитку:

- понятійно-категоріальний апарат науки публічного управління, зокрема запропоновано визначення понять «безпека державного кордону в особливий період», «державна політика у сфері безпеки державного кордону в особливий період», «управління у сфері безпеки державного кордону», «державне управління у сфері безпеки державного кордону в особливий період»;

- систематизація викликів та загроз сфері безпеки державного кордону України, що прямо або опосередковано шкодять/можуть зашкодити цілісності й недоторканості державного кордону України.

За темою дисертаційного дослідження опубліковано відображено автором у 10 публікаціях, серед яких 4 статті опубліковано у наукових фахових виданнях України з державного управління, 6 тез – у матеріалах міжнародних науково-практичних конференцій. Усі праці в повній мірі відображають результати проведеного дисертаційного дослідження.

Обґрунтованість та вірогідність наукових результатів забезпечується логікою організації та дотриманням науково-методологічних засад проведення наукових досліджень. Результати теоретичного аналізу та отримані висновки вказують, що для ефективного управління державним кордоном необхідний комплексний підхід, який включає нормативно-правові зміни, технологічні інновації, міжвідомчу координацію та міжнародне співробітництво.

Незважаючи на належний науково-теоретичний рівень проведення дисертаційного дослідження, окремі положення є дискусійними та потребують уточнення та аргументації, зокрема:

1. Поділяємо позицію автора щодо внесення змін до Закону України «Про оборону України» та Закон України «Про правовий режим воєнного стану» шляхом доповнення регламентованих категорій визначенням категорії «стан війни» та «воєнний час» з метою унормування основних понять, застосовуваних у Конституції України та відповідних законах України. Поряд з цим вважаємо доцільним у роботі представити визначення означених категорій.

2. Поряд із достатньо ґрунтовним аналізом суб'єктів забезпечення формування державної політики у сфері безпеки державного кордону у п. 1.3 «Суб'єкти забезпечення формування державної політики у сфері безпеки державного кордону» варто проаналізувати повноваження та компетенцію Служби зовнішньої розвідки України як важливого учасника Єдиної системи взаємодії, запропонованої автором до створення у п. 3.3.

На підставі викладеного констатовано, що дисертаційна робота Мартинюка О.В на тему «Модернізація державної політики у сфері безпеки державного кордону України в особливий період» за ступенем новизни, обґрунтованості, наукової та практичної значущості здобутих результатів, відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України до здобувачів наукового ступеня доктора філософії з галузі 28 Публічне управління та адміністрування, спеціальність 281 Публічне управління та адміністрування та може бути допущена до подальшого розгляду та захисту в спеціалізованій вченій раді

В обговоренні дисертаційного дослідження взяли участь:

Доктор наук з державного управління, доцент Копанчук Володимир Олександрович зазначив, дисертація є цілісним фундаментальним дослідженням, виконана на належному теоретико-прикладному рівні та відрізняється глибиною правового аналізу, виваженістю й коректністю наукової полеміки, вмілим підбором матеріалу. У результаті проведеного дослідження автор досягнув визначеної мети й виконав поставлені завдання. Високий рівень дисертаційного дослідження підсилюється науковими публікаціями, що враховують актуальні тенденції досліджуваної сфери в умовах особливого періоду. Досліджено досить багато показників, робота виконана відповідно до встановлених нормативних вимог та відповідає паспорту спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування та може бути допущена до подальшого розгляду та захисту в спеціалізованій вченій раді.

Доктор наук з державного управління, доцент Матвейчук Людмила Олександрівна відзначила, що робота актуальна, відповідає вимогам сьогодення та підготовлена на високому науковому рівні. Мета та завдання дисертаційного дослідження сформульовані чітко та послідовно. Їх постановка та обґрунтованість дозволяють розкрити основний зміст теми. Об'єкт і предмет дисертаційного дослідження визначені відповідно до встановлених вимог. Дисертація загалом справила позитивне враження, актуальність повністю підкреслена здобувачем, робота вирізняється якісною науковою новизною та є дійсно затребуваною практикою. Таким чином, подане дисертаційне дослідження має закінчений вигляд. Його зміст має внутрішню логічну побудову. Серед пропозицій зазначено про необхідність графічного відображення в роботі Єдиної системи взаємодії. У підсумку, дисертація Мартинюка Олександра Васильовича відповідає вимогам, які ставляться до дисертації, та може бути рекомендована до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування.

Доктор юридичних наук, професор, Бригінець Олександр Олексійович зауважив про об'єктивну необхідність обраної дисертантом теми, особливо в умовах геополітичних загроз. Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, які сформульовані в дисертації, підтверджені теоретико-прикладною базою дослідження, критичним аналізом та узагальненням наукових праць, комплексним аналізом законодавства й іноземної практики в цій сфері. Серед пропозицій зазначено про включення до Єдиної системи взаємодії Державної податкової служби. Таким чином, дисертація Мартинюка О.В. на тему «Модернізація державної політики у сфері безпеки державного кордону України в особливий період» відповідає вимогам, які пред'являються до дисертації, та може бути рекомендована до разової

спеціалізованої вченої ради для попереднього розгляду і захисту на здобуття ступеня доктора філософії.

Старший викладач кафедри публічного управління та адміністрування, кандидата наук з державного управління Марущин Юрій Віталійович зауважив, дисертація підготовлена на високому професійному рівні. Її структурна побудова є логічною та доцільною, що свідчить про виважений підхід до розкриття теми. Поряд з цим не вистачає впровадження окремих аспектів роботи у діяльність органів місцевого самоврядування. Враховуючи вищевикладене, дисертація Мартинюка О.В. відповідає вимогам, які пред'являються до дисертації, та може бути рекомендована до разової спеціалізованої вченої ради для попереднього розгляду і захисту на здобуття ступеня доктора філософії.

Доцент кафедри публічного управління та адміністрування, кандидат економічних наук, доцент Сем'янчук Петро Михайлович відзначив беззаперечну актуальність тематики безпеки державного кордону не тільки на національному рівні, а й для кожного громадянина України безпосередньо. У підсумку, дисертація Мартинюка О.В. може бути рекомендована до разової спеціалізованої вченої ради для попереднього розгляду і захисту на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування.

Перший проректор, кандидат наук з державного управління, доцент Ковтун Ірину Броніславівну відмітила, що мета та завдання дисертаційного дослідження сформульовані чітко та послідовно. Їх постановка та обґрунтованість дозволяють розкрити основний зміст теми. Об'єкт і предмет дисертаційного дослідження визначені відповідно до встановлених вимог. Дисертаційне дослідження справило позитивне враження, актуальність повністю підкреслена здобувачем, Серед пропозицій зазначено про включення до єдиної системи взаємодії органів місцевого самоврядування, а не тільки силовий блок. У підсумку, дисертація Мартинюка О.В. може бути рекомендована до разової спеціалізованої вченої ради для попереднього розгляду і захисту на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування.

Доцент кафедри публічного управління та адміністрування, кандидат економічних наук, доцент Хитра Олена Володимирівна наголосила на актуальності обраної дисертантом теми й важливості дослідження у третьому розділі дисертації напрямків удосконалення державної політики у сфері безпеки державного кордону України в особливий період. Тому дисертація на тему «Модернізація державної політики у сфері безпеки державного кордону України в особливий період» відповідає вимогам, які пред'являються до дисертації, та

може бути рекомендована до разової спеціалізованої вченої ради для попереднього розгляду і захисту на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування.

Доктор наук з державного управління, професор Кравчук Олег Вікторович відмітив, що зміст роботи, перелік наукових публікацій доводить наукову зрілість, володіння здобувачем методикою дослідницької роботи, умінням узагальнювати досягнуте в науці і на основі досягнутого самостійно формулювати гіпотези, положення, висновки, які мають концептуальний характер та є основою для подальших наукових пошуків у цьому напрямку. У підсумку, дисертація Мартинюка Олександра Васильовича відповідає вимогам, які ставляться до дисертації, та може бути рекомендована до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування.

Головуючий на засіданні – *завідувач кафедри публічного управління та адміністрування, кандидат економічних наук, доктор наук з державного управління, професор Щепанський Едуард Валерійович* зауважив, що робота виконана на актуальну тему, що підтвердили виступи рецензентів та учасників міжкафедрального семінару та підтримка дисертанта на етапі обговорення роботи. В підсумку головуєчий зазначив, що дисертація Мартинюка О.В. відповідає вимогам, які ставляться до дисертацій, в тому числі вимогам, передбаченим пунктами пунктам 6, 7, 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 та може бути рекомендована до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у галузі знань 28 Публічне управління та адміністрування спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування у разовій спеціалізованій вченій раді.

За результатами обговорення дисертаційного дослідження Мартинюка Олександра Васильовича на тему «Модернізація державної політики у сфері безпеки державного кордону України в особливий період» присутні вирішили запропонувати

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертаційного дослідження Мартинюка Олександра Васильовича на тему «Модернізація державної політики у сфері безпеки державного кордону України в особливий період», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування галузь знань 28 Публічне управління та адміністрування

Обґрунтування вибору теми дослідження. У сучасній архітектурі міжнародних відносин державний кордон є не лише символом, а й практичним інструментом забезпечення суверенітету, територіальної цілісності та національної безпеки кожної держави. Недоторканність кордонів виступає фундаментальним принципом міжнародного права, закріпленим, зокрема, в пункті 4 статті 2 Статуту ООН та Декларації про зміцнення міжнародної безпеки. Будь-яке посягання на цілісність державних кордонів – це пряме порушення міжнародно-правових норм і підвалин світового порядку.

Історичний досвід України в питаннях встановлення та захисту державного кордону свідчить про постійну необхідність протидії зовнішньому тиску з боку сусідніх держав, які часто керуються власними національними, політичними або імперськими інтересами. Особливої гостроти проблема набула в умовах повномасштабної воєнної агресії РФ проти України, що спричинила докорінну зміну безпекового середовища як в Європі, так і в світі загалом. Порушення міжнародних угод з боку РФ суттєво підірвало довіру до чинних механізмів міжнародної безпеки та висвітлило необхідність розробки нових підходів до охорони державного кордону. Водночас, забезпечення безпеки державного кордону України не обмежується лише воєнними діями чи відповіддю на зовнішні загрози, а також стосується післявоєнного періоду, коли необхідно буде завершити процес демаркації кордонів, зокрема на ділянках, що межують з Росією та Білоруссю, а також оновити договірно-правову базу щодо прикордонного режиму з суміжними державами.

З огляду на стратегічне географічне положення України – на перетині шляхів між Сходом і Заходом, Північчю та Півднем – ефективна державна політика у сфері охорони та безпеки державного кордону набуває надзвичайно важливого значення, яка є запорукою стабільності, передумовою для інтеграції до європейського безпекового простору та ключовим чинником захисту національного суверенітету, що обумовлює актуальність, наукову та практичну значущість обраної теми дослідження, яка спрямована на аналіз сучасних механізмів державного управління у сфері безпеки державного кордону в умовах зростаючих геополітичних ризиків.

Важливо зауважити про пріоритетність забезпечення безпеки державного кордону в Угоді про асоціацію між Україною та ЄС, що узгоджується з одним із фундаментальних національних інтересів, визначених у статті 3 Закону України «Про національну безпеку», а саме – інтеграцією України в європейський політичний, безпековий, правовий простір, що передбачає набуття членства в ЄС і забезпечення безпеки державного кордону.

Проблематика досліджень в сфері безпеки державного кордону України, безперечно, є ключовим аспектом сучасного державотворення й стратегічним завданням забезпечення національної безпеки. Так проблематиці безпеки державного кордону України, зокрема його стратегічного значення, сучасних викликів та загроз, присвячені фундаментальні праці Баранова С. О., Ганьби О. Б., Дейнека С. В., Деркача О. В., Єфіменка Г. Г., Камінської Н. В., Кульчицького С. В., Курилюка Ю. Б., Нікіфоренка В. С., Половнікова В. В., Рибаченка С. П., Романюк Н. І., Ситника Г. П., Слободяна І. А., Цевельова О. Є.

Дослідження категорії «прикордонна безпека» та її змістового наповнення були предметом уваги таких вітчизняних вчених, як Ананьїна О. В., Дем'янюка Ю. А., Зьолки В. Л., Ксензюка А. Я., Купрієнка Д. А., Литвина М. М., Магася Г. А., Мельникова О. Г., Мули Д. А., Назаренка В. О., Рачка Р. В., Серватюка В. М., Ставицького О. М., Прокопенка Є. В., Шишоліна П. А.

Комплексно теоретико-методологічні засади аналізу стану у сфері безпеки державного кордону та національної безпеки України, ключових викликів та загроз досліджуваний сфері були досліджені у наукових публікаціях Асланова С. Р., Беляя С. В., Братка А. В., Вітмана К. М., Грицишена Д. О., Домбровської С. М., Копанчука В. О., Ліпкана В. А., Міщук М. Б., Офіцинського Ю. Р., Цурканова І. О., Щепанського Е. В. Іноземний досвід формування державної політики у сфері безпеки державного кордону досліджували Дністрянський М. С., Кирпичник Р. І., Клименченко М. В., Марусинець М. М. Варто відмітити, що означену тематику досліджували також іноземні науковці, зокрема Бленчард Б., Борелль Дж., Стоун М., Таллазай Й., Хардінг Л., Фінн Т.

Питання забезпечення безпеки державного кордону та суміжні аспекти зазначеної проблематики стали предметом ґрунтовних наукових досліджень, висвітлених у дисертаціях ряду вітчизняних вчених, зокрема Цевельова О. Є., тема дисертації «Державне реагування на загрози національній безпеці у сфері безпеки державного кордону України», та Слободяна І. А., дисертаційне дослідження на тему «Механізми реалізації державної політики у сфері безпеки державного кордону України». Питанням удосконалення системи управління та реформування сектору охорони державного кордону присвячено дисертаційні дослідження Литвина М. М. «Методологічні основи реформування системи охорони державного кордону України», Половнікова В. В. «Заходи адміністративного примусу в діяльності Державної прикордонної служби України» та Зьолки В. Л. «Концепція охорони національних інтересів України у

прикордонній сфері (адміністративно-правовий аспект)». Означені наукові праці охоплюють широкий спектр питань: від методологічних підходів до охорони державного кордону, адміністративно-правового забезпечення діяльності прикордонних органів, до стратегічного планування і формування державної політики у прикордонній сфері в умовах сучасних безпекових викликів.

Попри значну наукову опрацьованість обраної тематики провідними дослідниками, актуальні геополітичні виклики, зокрема повномасштабне вторгнення РФ у лютому 2022 року, зумовлюють необхідність глибшого аналізу процесів державного регулювання безпеки державного кордону в умовах зростаючих загроз. Врахування впливу особливого періоду дозволяє актуалізувати науковий підхід, чітко визначити тему дослідження, наукову і прикладну цінність, а також обґрунтувати логіку структури та зміст дисертаційної роботи.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконувалася в межах науково-дослідних робіт Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова, зокрема «Управлінські та правові засади забезпечення сталого розвитку України як європейської держави» (державний реєстраційний № 0117U000103), «Шляхи удосконалення механізмів публічного управління та адміністрування в сфері національної безпеки в умовах євроінтеграції» (державний реєстраційний № 0120U104417) та «Управлінсько-правові засади розбудови Української держави в умовах трансформації геополітичних векторів» (державний реєстраційний № 0123U105202).

Мета і завдання дослідження. *Мета дослідження* полягає обґрунтуванні теоретичних засад та прикладних аспектів модернізації державної політики у сфері безпеки державного кордону України в особливий період. Для досягнення мети планується виконати такі завдання:

- з'ясувати сутність та основний зміст державної політики у сфері безпеки державного кордону України в особливий період;
- виявити специфіку суб'єктного складу та особливості формування нормативно-правової бази з питань формування та реалізації державної політики у сфері безпеки державного кордону України в контексті європейського вибору України;
- дослідити іноземний досвід формування державної політики у сфері безпеки державного кордону та оцінити можливість його адаптації в Україні;
- проаналізувати сучасний стан, систематизувати виклики та загрози в сфері безпеки державного кордону України з урахування специфіки особливого періоду;
- визначити стратегічні орієнтири міжнародного партнерства України у сфері безпеки державного кордону України в умовах воєнного стану та післявоєнної відбудови;

– запропонувати шляхи модернізації державної політики у сфері безпеки державного кордону України в особливий період.

Об'єкт дослідження – процес формування та реалізації державної політики у сфері державної безпеки України.

Предмет дослідження – теоретико-прикладні аспекти модернізації державної політики у сфері безпеки державного кордону України в особливий період.

Методи дисертаційного дослідження. У процесі виконання дисертаційного дослідження було використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів, що забезпечили об'єктивність, системність і достовірність отриманих результатів. Зокрема, *діалектичний метод* використовувався для визначення досліджуваних понять та категорій, *абстрактно-логічний метод* застосовувався для аналізу наукових джерел, теоретичного узагальнення та формулювання висновків; *гіпотетико-дедуктивний* – для побудови логіки дослідження, формулювання гіпотези та обґрунтування методологічного підходу; *економіко-статистичний* – для з'ясування сучасного стану у сфері державного кордону України; *метод декомпозиції* – для деталізації мети дослідження й визначення конкретних завдань. *Ретроспективний аналіз* дозволив простежити процес формування та реалізації державної політики у сфері безпеки державного кордону України. *Функціональний підхід* використовувався для дослідження інституційної структури та визначення повноважень органів державної влади щодо реалізації політики у сфері безпеки державного кордону, зокрема в умовах особливого періоду.

Нормативно-правову та емпіричну базу дослідження становили Конституція України, міжнародно-правові акти, нормативно-правові документи Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України, відомчі акти, а також аналітичні, статистичні матеріали та наукові праці вітчизняних і зарубіжних дослідників, що стосуються проблематики безпеки державного кордону.

Наукова новизна отриманих результатів дослідження визначається особистим внеском автора у вирішення актуального завдання в галузі публічного управління та адміністрування, що полягає у науково-теоретичному обґрунтуванні необхідності модернізації державної політики у сфері безпеки державного кордону України в особливий період та у розробці на цій основі практичних рекомендацій щодо її вдосконалення, яка конкретизована у таких положеннях:

уперше:

- запропоновано створення Єдиної системи взаємодії між суб'єктами забезпечення безпеки у сфері безпеки державного кордону, тобто цифрової платформи, основною метою якої буде налагодження комунікаційної та інформаційної взаємодії між залученими інститутами та органами влади у сфері

безпеки державного кордону, де пріоритетом буде використання сучасних інтелектуальних алгоритмів на базі штучного інтелекту;

- обґрунтовано необхідність внесення змін до Закону України «Про оборону України» та Закон України «Про правовий режим воєнного стану» шляхом доповнення регламентованих категорій визначенням категорії «стан війни» та «воєнний час» з метою унормування основних понять, застосовуваних у Конституції України та відповідних законах України;

удосконалено:

- принципи державної політики у сфері безпеки державного кордону в особливий період, серед яких принципи адаптаційної безпеки, стратегічної стійкості, динамічної координації, цифрового суверенітету, проактивного стримування, екологічного стратегування;

- шляхи модернізації державної політики у сфері безпеки державного кордону України в особливий період, зокрема удосконалення нормативно-правового забезпечення врегулювання питання інтегрованого управління державним кордоном у зв'язку з появою нових викликів та загроз шляхом оновлення концептуального документу у сфері безпеки державного кордону – Стратегії національної безпеки України – та прийняття єдиного Закону України «Про інтегроване управління державним кордоном України»; узгодження повноважень між ЗСУ та іншими силовими відомствами; впровадження кримінальної розвідки як напряму діяльності суб'єктів забезпечення безпеки державного кордону; посилення координації дій між суб'єктами забезпечення безпеки державного кордону України та своєчасне реагування на сучасні виклики та загрози; посилення взаємодії між бенефіціарами в контексті участі в міжнародних грантових програмах;

дістали подальшого розвитку:

- понятійно-категоріальний апарат науки публічного управління, зокрема запропоновано визначення понять «безпека державного кордону в особливий період», «державна політика у сфері безпеки державного кордону в особливий період», «управління у сфері безпеки державного кордону», «державне управління у сфері безпеки державного кордону в особливий період»;

- систематизація викликів та загроз сфері безпеки державного кордону України, що прямо або опосередковано шкодять/можуть зашкодити цілісності й недоторканості державного кордону України.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що сформульовані в дисертації основні положення і висновки Практична цінність дисертаційного дослідження полягатиме у можливості застосування сформульованих автором висновків, пропозицій і рекомендацій у таких напрямках:

- у *нормативно-правовій діяльності* – при підготовці та вдосконаленні нормативно-правових актів України, що регулюють засади формування та

реалізації державної політики у сфері безпеки державного кордону, а також при визначенні стратегічних напрямів внутрішньої та зовнішньої політики держави в умовах особливого періоду;

– у науково-дослідній сфері – як методологічна та теоретична основа для подальших досліджень, присвячених питанням формування та реалізації державної політики у сфері безпеки державного кордону України;

– в освітньому процесі – при викладанні навчальних дисциплін управлінського та правового спрямування, пов'язаних із питаннями безпеки державного кордону України, а також при розробці навчально-методичних матеріалів і посібників.

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійною науковою працею. Розроблені наукові положення, висновки, рекомендації та пропозиції отримані здобувачем особисто у ході дослідження.

Апробація результатів дисертації Основні теоретичні та практичні результати дисертації представлені на міжнародних науково-практичних конференціях: V Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасна парадигма публічного управління» (м. Хмельницький, 30 листопада – 2 грудня 2023 року), III Міжнародній науково-практичній конференції «Публічне управління в Україні: виклики сьогодення та глобальні імперативи» (м. Хмельницький, 8 лютого 2024 року), Міжнародній науково-практичній конференції «Двадцять треті осінні юридичні читання. Забезпечення правопорядку в Україні та світі: виклики сьогодення» (м. Хмельницький, 18 жовтня 2024 року), III Міжнародній науково-практичній конференції «Сектор безпеки і оборони України на захисті національних інтересів: актуальні проблеми та завдання в умовах воєнного стану» (м. Хмельницький, 21 листопада 2024 року), VI Міжнародній науково-практичній конференції, присвяченої пам'яті доктора економічних наук, професора, заслуженого діяча науки і техніки України ПИЛИ Василя Івановича «Стратегічні напрями соціально-економічного розвитку держави в умовах глобалізації» (м. Хмельницький, 16 січня 2025 року), IV Міжнародній науково-практичній конференції «Публічне управління в Україні: виклики сьогодення та глобальні імперативи» (м. Хмельницький, 7 лютого 2025 року).

Публікації. Результати дисертаційного дослідження відображено автором у 10 публікаціях, серед яких 4 статті опубліковано у наукових фахових виданнях України з державного управління, 6 тез – у матеріалах міжнародних науково-практичних конференцій.

Структура роботи. Дисертаційне дослідження складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Повний обсяг дисертації становить 213 сторінок, обсяг основного тексту 178 сторінок. Робота містить 18 рисунків, 8 таблиць. Список використаних джерел налічує 268 найменувань.

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Мартинюк О. В. Трансформація викликів і загроз національній безпеці у сфері безпеки державного кордону в умовах формування нового світового порядку. *Публічне управління та адміністрування в Україні*. Вип. 37. 2023. С. 81–84. URL : <https://pag-journal.iei.od.ua/archives/2023/37-2023/15.pdf>

2. Мартинюк О. В. Сутність та особливості державної політики у сфері забезпечення безпеки державного кордону. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. № 9. 2024. URL : <https://www.nayka.com.ua/index.php/dy/article/view/4617/4656>

3. Мартинюк О. В. Іноземний досвід формування та реалізації державної політики у сфері безпеки державного кордону. *Публічне управління та адміністрування в Україні*. Вип. 44. 2024. С. 163–166. URL : <https://pag-journal.iei.od.ua/archives/2024/44-2024/29.pdf>

4. Мартинюк О. В. Інституційне забезпечення у сфері охорони державного кордону України. *Національні інтереси України*. № 1(6). 2025. С. 493–505. URL : <http://perspectives.pp.ua/index.php/niu/article/view/18569/18603>

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Мартинюк О. В. Ключові загрози національній безпеці України у сфері безпеки державного кордону. *Сучасна парадигма публічного управління : збірник тез V Міжнародної науково-практичної конференції (30 листопада – 2 грудня 2023 року)*. ЛНУ імені Івана Франка, Львів. 2024. С. 547–550. URL : <https://surl.li/gvmjzc>

2. Мартинюк О. В. До питання щодо договірно-правового оформлення державних кордонів України *Публічне управління в Україні: виклики сьогодення та глобальні імперативи : збірник тез III Міжнародної науково-практичної конференції (м. Хмельницький, 8 лютого 2024 року)*. Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова. 2024. С. 136–138. URL : <https://surl.li/dawauo>

3. Мартинюк О. В. Правові аспекти забезпечення реалізації державної політики у сфері безпеки державного кордону України. *Актуальні проблеми юридичної науки. Забезпечення правопорядку в Україні та світі: виклики сьогодення : збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції «Двадцять треті осінні юридичні читання» (м. Хмельницький, 18 жовтня 2024 року)*. Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова. 2024. С. 60–63. URL : <https://surl.li/vvmtuh>

4. Мартинюк О. В. Досвід Ізраїлю щодо формування та реалізації державної політики у сфері безпеки державного кордону. *Сектор безпеки і оборони України на захисті національних інтересів: актуальні проблеми та завдання в умовах воєнного стану : тези III Міжнародної науково-практичної*

конференції (м. Хмельницький, 21 листопада 2024 року). Хмельницький : Видавництво НАДПСУ. 2025. С. 806–807. URL : <https://surl.li/ouocdy>

5. Мартинюк О. В. Ключові вектори публічного управління у сфері безпеки державного кордону *Стратегічні напрями соціально-економічного розвитку держави в умовах глобалізації* : матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті доктора економічних наук, професора, заслуженого діяча науки і техніки України ПИЛИ Василя Івановича (м. Хмельницький, 16 січня 2025 року). Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова. 2025. С. 139–140. URL : <https://surl.li/wzwucc>

6. Мартинюк О. В. Особливості реалізації державної політики у сфері безпеки державного кордону. *Публічне управління в Україні: виклики сьогодення та глобальні імперативи* : збірник тез IV Міжнародної науково-практичної конференції (м. Хмельницький, 7 лютого 2025 року). Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова. 2025. С. 129–132. URL : <https://surl.li/sxzvoq>

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація написана грамотною українською мовою, стиль викладення матеріалу відповідає прийнятому в науковій літературі.

Відповідність дисертації науковій спеціальності. Дисертація Мартинюка Олександра Васильовича на тему «Модернізація державної політики у сфері безпеки державного кордону України в особливий період» відповідає галузі знань 28 Публічне управління та адміністрування спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування.

Рекомендація дисертації до захисту. Дисертаційна робота Мартинюка Олександра Васильовича є першим в Україні комплексним науковим дослідженням щодо теоретико-прикладних аспектів модернізації державної політики у сфері безпеки державного кордону України в особливий період. Водночас дисертації притаманні окремі спірні моменти. Щодо неї може бути висловлено окремі недоліки, які, однак, не впливають на якість розкриття теми роботи та загальну позитивну оцінку.

У ході вивчення як дисертаційного дослідження, так і наукових публікацій фактів порушень академічної доброчесності не виявлено. Дисертаційна робота Мартинюка Олександра Васильовича є оригінальною, самостійно виконаною науковою працею.

Дисертаційне дослідження Мартинюка Олександра Васильовича на тему «Модернізація державної політики у сфері безпеки державного кордону України в особливий період» відповідає вимогам, встановленим Порядком підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (в редакції постанови Кабінету

Міністрів України від 19 травня 2023 року № 502), пунктам 6, 7, 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, та може бути рекомендована до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування.

Головуючий на засіданні – *завідувач кафедри публічного управління та адміністрування, кандидат економічних наук, доктор наук з державного управління, професор Щепанський Едуард Валерійович* зазначив про необхідність рекомендації складу разової спеціалізованої вченої ради, зокрема враховуючи наявність актуальних праць, запропонував обрати кандидатури у такому складі:

Офіційні опоненти:

– Домбровська Світлана Миколаївна, в.о. проректора з наукової роботи Національного університету цивільного захисту України, доктор наук з державного управління, професор, заслужений працівник освіти України

– Белай Сергій Вікторович, доктор наук з державного управління, професор, старший науковий співробітник науково-дослідного центру службово-бойової діяльності Національної академії Національної гвардії України

– Грицишен Дмитрій Олексійович, проректор з науково-педагогічної роботи та інноваційного розвитку Державного університету «Житомирська політехніка», доктор економічних наук, доктор наук з державного управління, професор

Професор кафедри публічного управління та адміністрування, доктор наук з державного управління, доцент Матвейчук Людмила Олександрівна висловила пропозицію щодо обрання головою ради Копанчука Володимира Олександровича, професора кафедри публічного управління та адміністрування Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова, доктора наук з державного управління, доцента.

Перший проректор, доцент кафедри публічного управління та адміністрування, кандидат наук з державного управління, доцент Ковтун Ірина Броніславівна відмітила наявність праць за означеною тематикою у Грицишена Дмитрія Олексійовича, проректора з науково-педагогічної роботи та інноваційного розвитку Державного університету «Житомирська політехніка», доктора економічних наук, доктора наук з державного управління, професора. Відповідно Грицишена Д.О. варто рекомендувати до складу разової спеціалізованої вченої ради.

Професор кафедри кримінального права та процесу, доктор наук з державного управління, професор Кравчук Олег Вікторович підтримав пропозиції колег, зауваживши, що рекомендований склад разової спеціалізованої вченої ради дійсно забезпечить якісне представництво докторів та кандидатів наук за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування.

УХВАЛЕНО:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертаційного дослідження Мартинюка Олександра Васильовича на тему «Модернізація державної політики у сфері безпеки державного кордону України в особливий період», поданого на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування галузі знань 28 Публічне управління та адміністрування.

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Мартинюка Олександра Васильовича на тему «Модернізація державної політики у сфері безпеки державного кордону України в особливий період» відповідає спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування та відповідає вимогам, встановленим Порядком підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 19 травня 2023 року № 502), пунктам 6, 7, 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

3. Рекомендувати дисертацію Мартинюка Олександра Васильовича на тему «Модернізація державної політики у сфері безпеки державного кордону України в особливий період» до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування.

4. Затвердити склад разової спеціалізованої вченої ради Хмельницького університету управління та прав імені Леоніда Юзькова для захисту дисертаційної роботи Мартинюка Олександра Васильовича на тему «Модернізація державної політики у сфері безпеки державного кордону України в особливий період» подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування галузь знань 28 Публічне управління та адміністрування.

Голова ради – Копанчук Володимир Олександрович, професор кафедри публічного управління та адміністрування Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова, доктор наук з державного управління, доцент.

Рецензент – Щепанський Едуард Валерійович, завідувач кафедри публічного управління та адміністрування Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова, доктор наук з державного управління, професор.

Офіційні опоненти:

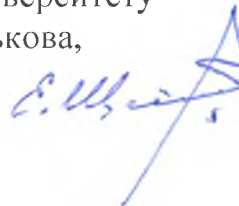
- Домбровська Світлана Миколаївна, в.о. проректора з наукової роботи Національного університету цивільного захисту України, доктор наук з державного управління, професор, заслужений працівник освіти України;
- Белай Сергій Вікторович, доктор наук з державного управління, професор, старший науковий співробітник науково-дослідного центру службово-бойової діяльності Національної академії Національної гвардії України;
- Грицишен Дмитрій Олексійович, проректор з науково-педагогічної роботи та інноваційного розвитку Державного університету «Житомирська політехніка», доктор економічних наук, доктор наук з державного управління, професор.

Професорсько-викладацький склад кафедри публічного управління та адміністрування, кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права проголосував одноголосно:

«за» – 20; «проти» – немає; «утримались» – немає.

Головуючий на засіданні:

завідувач кафедри публічного управління та адміністрування Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова, доктор наук з державного управління, професор

Едуард ЩЕПАНСЬКИЙ

Завідуючий
Над. В. К. Х. У. П.
імені Леоніда Юзькова

